

**1-TOM, 11-SON
O'ZBEKISTON MUSIQA TA'LIMIDA YEVROPA DAVLATLAR
TAJRIBALARIDAN FOYDALANISH**

Sa'dullaev Doniyorjon Sayfullaevich

O'zDk huzuridagi B.Zokirov nomidagi MESI estrada cholg'u ijrochiligi fakulteti
o'qituvchisi.

Mustaqillik sharofati bilan O'zbekistonda boshqa sohalar qatorida madaniyat va san'atga katta e'tibor berildi. Natijasi sifatida, musiqa ijodiyotining turli yo'nalishlarida sezilarli darajada rivojlanish mezonlarini kuzatish mumkin. Darhaqiqat, mamlakatimizda jadallik bilan shakllanib borayotgan yangi g'oyaviy tamoyillar, tarixiy, madaniy qadriyatlarini qayta tiklash borasida qilingan say'i harakatlar, musiqa madaniyatiga ham o'z ta'sirini o'tkazmoqda. Bunday rivojlanish jarayonida albatta musiqashunoslik san'ati ham alohida o'rin egallab kelayotgan sohalardan biridir.

Hammamizga yaxshi ma'lumki, ta'limning yangi-yangi modellari yaratilmoqdaki, uning nazariy asoslari yetakchi mutaxassis-olimlar tomonidan ilmiy-amaliy tarzda isbotlab berilmoqda. Ushbu ilmiy-amaliy isbotlash, o'quv jarayonlarini yuksak darajada texnologiyalashtirish hamda ilg'or xorijiy tajribalardan keng foydalanish bilan chambarchas bog'langandir. Evropa darajasida musiqa ta'limiga nisbatan qarashlar juda xilma-xildir. Shi nuqtai nazardan uchta Finlyandiya, Ispaniya va Fransiya kabi Yevropa modeliga e'tibor qaratish lozim.

Finlyandiya rasmiylari musiqa ta'limiga shunday qarashadi. Darhaqiqat, ular ushbu sohadagi ta'lim dasturi bo'yicha namunadir. Boshlang'ich maktabdan boshlab musiqa bola rivojlanishining markaziga qo'yiladi. Sakkiz yil davomida majburiy bo'lib, talabalar musiqa o'qish va yozishni, qo'shiq aytishni o'rganadilar va mustahkam va rang-barang musiqa madaniyatini shakllantirish bilan birga cholg'uchilik amaliyoti bilan tanishadilar. Maktab o'qituvchilari ham tarix-geografiya yoki matematika kabi bu sohada ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak. Bundan tashqari, ta'lim tizimiga kiritilgan musiqa ta'limi bilan bir qatorda, talabalarga sport faoliyati bilan bir xil tarzda muassasadan tashqarida musiqiy faoliyat bilan shug'ullanish qat'iy tavsiya etiladi.

Ularga shunday qilish imkonini berish uchun dars ko'pincha soat 14:00 dan 15:00 gacha tugaydi, bu esa Finlyandiya tafakkuridagi intellektual va psixologik rivojlanishning inkor etib bo'lmaydigan manbalarini sinab ko'rish uchun ularga katta vaqt ajratadi.

1-TOM, 11-SON

Aksincha, boshqa davlatlar juda boshqacha siyosatni qo'llashadi. Bu, masalan, Ispaniyada musiqa ta'limiga erkin kirish imkoniyati mavjud. 2013-yildan buyon ispan rasmiylari musiqa ta'limi boshqaruvini, shuningdek, uni moliyalashtirishni avtonom jamoalarga topshirdilar. O'shandan beri biz ko'plab maktab dasturlarida bu ta'lim yo'q qilinganini, uni moliyalashtirish uchun mablag' yetishmasligi, balki mamlakat siyosatchilarining asosiy maqsadi ta'lim tashkilotlarining moliyaviy mustaqilligini ta'minlash bo'lib, musiqa ta'limiga ko'proq ma'naviy-axloqiy tarbiya vositasi sifatida qaraladi. Shunday qilib, ispan talabalarining aksariyati endi musiqa madaniyatiga ega emas, garchi Ispaniyada bir qator musiqa yodgorliklari tug'ilgan bo'lsa ham. Chegaraning narigi tomonida, Fransiyada siyosiy nutqda ifodalangan rivojlanish istagi va reallik o'rtasida nisbatan sezilarli farq bor. Yillar davomida soha mutaxassislari ushbu fanga ajratilgan kadrlar va resurslarning etishmasligi, shuningdek, ba'zi ot-onalar, bolalar va Milliy ta'lim vazirligi tomonidan e'tiborga olinmasligini ta'kidladilar. Shunday qilib, o'quvchilar bolalikdan o'smirlilik davrigacha amal qilishi kerak bo'lgan bu ta'limni hamma joyda ta'minlash mumkin emas.

Hukumat ijobiy signallar yuborishni istasa-da, natijalar hali ham kutilmoqda va kuzatuvlar hozircha 10 yil avvalgidek: Ile-de-Frans, shuningdek, ko'plab loyihalar yorug'likni ko'rishi mumkin bo'lgan yirik metropoliyalar o'rtasidagi sezilarli tafovutlar. Bu joylarning o'qituvchilar uchun jozibadorligi va madaniy maskanlarning ko'pligi (opera, teatr, spektakl zallari, katta konservatoriyalar va boshqalar) va madaniy obyektlar bilan ta'minlanmagan hududlarda joylashgan kichikroq munitsipalitetlarning ko'pligi bilan bog'liq.

Musiqa ta'limining bu xilma-xil konsepsiyalari nisbatan nomukammal modellarni ta'kidlaydi, masalan, Ispaniya va Fransiyada bu ta'limga e'tibor, moliyalashtirishning yo'qligi, lekin birinchi navbatda, ushbu fanni rivojlantirish bo'yicha faol siyosat yo'q, lekin ba'zi mamlakatlarda muhim deb hisoblanadi. Bolalar va o'smirlarning intellektual va hissiy rivojlanishida musiqiy ta'limning ahamiyati uzoq vaqtdan beri o'rnatilgan bo'lsa, bu borada yomon natijalarga erishgan Yevropa mamlakatlari qanday qilib yaxshilanishi mumkin?

Finlyandiya kabi na'munali mamlakatlarning umumiy jihati bor: har kuni darslar erta tugaydi va o'quvchilarni maktabdan keyin musiqa o'rganishlarini davom ettirishga undaydi. Bu talabalar o'zlarining yevropalik o'rtoqlaridan kam bo'lmagan (ba'zan undan ham yaxshiroq). Ayni damda Yevropadan kelgan talabalar haqiqiy musiqa madaniyatiga bo'lgan qiziqishlarini yaqqol namoyon qilib kelmoqdalar.

**1-ТОМ, 11-СОН
Фойдаланилган адабиётлар Райхати**

1. В. Викторов, М. Садовский. «Звонкие судьбы». М., «Просвещение», 1980, 7-бет.
2. И. К. Назаренко, Искусство пения, Музгиз, М.—Л., 1947, 141-бет.
3. Нишонова С. Шарқ уйғониш даври педагогик фикр тараққиётида баркамол инсон тарбияси. 13.00.01. п.ф.д. дисс.... Тошкент: 1998, -8-9-б.
4. Нурматов Х. Музыка в школе: Формирование музыкально-эстетической культуры учащихся начальных классов.- Тошкент: Фан, 1992. -74с.
5. Муסיқа таълими ва маънавият. Мақолалар тўплами. Тузувчи: Мамиров Қ. –Тошкент: Низомий номли ТДПУ, 1998.-50 б.
6. Нажметдинов Г.М. Профнаправленность комплексной подготовки учителя музыки как основной фактор развития интереси к профессии у студентов муз. пед. ф-та.(Музыкальное обучения и духовность)-Т: ТГПУ им Низами.1998.- 40-42с.

